

Een eigen hulppredikant (1940).

Door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog meende men haast te moeten maken met het beroepen van een predikant. Men voorzag in oorlogstijd moeilijkheden in het vervoer van predikanten. Omdat zo'n 130 aanstaande predikanten 'zonder emplooi rondlopen' besloot de kerkenraad bij de classis Kollum toestemming te vragen tot het beroepen van een *hulpprediker*, natuurlijk na de gemeentevergadering gehoord te hebben. Deze ging met het voorstel van de kerkenraad akkoord. Er was nóg een dringende reden tot haast: "De hervormde predikant ter plaatse is overleden en naar alle waarschijnlijkheid zal een jonge orthodoxe predikant hem opvolgen. *Voordat* die komt, zal het goed zijn, dat ook onze gemeente een vastere kracht krijgt om leiding te geven". Dat vond de classis ook.

Uit een tweetal werd *kandidaat Joh. de Wal (1903-1975)* te Bergum beroepen. Hij was eerder hulpprediker in Ulrum geweest. Twee dagen later al nam kandidaat De Wal het beroep aan en hij werd op 10 november 1940 – de oorlog was ook in Nederland precies een half jaar gaande – in het ambt bevestigd door ds. Zwart. 's Middags hield ds. De Wal zijn intrepreek over Zacharias 4 vers 10a: "*Want wie veracht de dag der kleine dingen?*" In zijn preek behandelde hij achtereenvolgens 'hoe de *miskenning* van het kleine de oorzaak van *verstoring* is van het bouwwerk Gods' en 'hoe de *erkenning* van 't kleine 't middel is ter *voltooing* van het bouwwerk Gods'.

De Gereformeerde Kerk te Noordbergum in 1940.

Nadat de kerk op 15 oktober 1939 geïnstitueerd was telde ze 87 belijdende en 117 doopleden, die voorheen allemaal bij Veenwoudsterwal behoorden. Direct na de instituering werden onderhandelingen gevoerd met de Gereformeerde Kerk te Bergum, om de kerk van Noordbergum door gebiedsafstand te versterken. "Deze samensprekingen verliepen zeer broederlijk en kunnen ten voorbeeld gesteld worden voor andere kerken. 't Resultaat was zeer bevredigend. Vrijwillig kwamen 18 belijdende en 19 doopleden over. Met mei 1940 kwam er een flinke stijging door de verhuizing, vooral in het nieuwe gebied". Eind 1940 was het aantal belijdende leden 117 en het aantal doopleden 164; 14 kinderen en 1 volwassene werden dat jaar gedoopt; 4 personen deden belijdenis en drie huwelijken werden gesloten.

Een eigen predikant (1941).

Hulppredikant De Wal ging met het evangelisatiewerk aan de slag. Het aantal vaste kerkgangers groeide gestaag en al spoedig kwam de wens naar voren een predikant te beroepen. Onder leiding van ds. Zwart van Eestrum werd op zondag 7 september 1941 na de middagdienst een gemeentevergadering gehouden waarin werd voorgesteld *hulppredikant De Wal* te beroepen als predikant. Niemand van de gemeenteleden had bezwaar. Op 9 november 1941 kreeg de jonge kleine kerk van Noordbergum dus haar eerste predikant.

De Tweede Wereldoorlog.

Voor zover uit de notulen blijkt veroorzaakte de oorlog niet al te veel invloed op de normale gang van de kerkdiensten, vergaderingen, catechisaties, enz. Kennisgevingen van de burgemeester, in opdracht van de bezetters, werden meestal voor kennisgeving aangenomen; “een enkele keer een tik op de ramen omdat deze tijdens een kerkenraadsvergadering niet goed verduisterd waren. Ook werden de kerkenraadsvergaderingen als gevolg van de avondklok nogal eens op zondagmiddag na de kerkdienst gehouden, maar daar bleef het dan ook bij”.

Wel werden ten gevolge van de melkstaking in 1943 twee gemeenteleden (*F. Polet* en *J. Elzinga*) zo maar neergeschoten, zonder dat ze enig deel hadden genomen aan die staking.

“Vermelding verdient dat op zondag 11 juni 1944 de Duitse Weermacht, waarvan op 10 juni een deel ons dorp is binnengerukt en meest bij burgers zijn ingekwartierd, tussen de kerkdiensten de sleutels van de kerk bij koster *Sikkema* hebben opgevorderd. Gelukkig wist *Sikkema* waar luitenant *Indersmitten* was. Nadat de scribe met luitenant *Indersmitten* had gesproken, werden de sleutels direct teruggegeven, ze hadden alleen de consistorie nodig. Zo doende kon de dienst nog gewoon doorgaan”.

“Eerst zijn enkele soldaten in de consistorie gehuisvest, daarna een paar dagen de schoenmakers van de weermacht. Toen stond 't gebouw weer verlaten. Dat was de reden waarom op vrijdag 23 juni de sleutels van de consistorie werden teruggevraagd, om het gebouw te mogen gebruiken als

leslokaal, want de christelijke school moest ook worden ontruimd om te worden ingericht als lazaret. De commandant gaf de sleutels terug; nu krijgen de kinderen van de 4^e en 5^e klas er om beurten les, 's morgens en 's middags. Tevens kan de kerkeraad er nu 's zondags weer gebruik van maken en hoeven we niet meer vóór de dienst bij elkaar te komen in 't pakhuis van Ketellapper, zoals op de 11^e juni gebeurde”.

Tegen het einde van de oorlog kwam gemeentelid *Baukje Andringa-Van der Wielen (1892-1944)* 's nachts in haar slaap om het leven door beschieting door Engelse vliegtuigen.

Op 14 april 1945 om ongeveer tien over half zes 's middags rolden de eerste Canadese tanks en gepantserde auto's de Groningerstraatweg (later de Rijksstraatweg, N355) langs vlak voor de kerk langs.

De Vrijmaking (1945).

Voor en tijdens de oorlog woedde in de Gereformeerde Kerken een kerkstrijd, vooral over de betekenis van Doop en Verbond. Op 11 augustus 1944 had de landelijke leider van de 'bezwaarden', *dr. K. Schilder (1890-1952)* van '[Kampen](#)' de *Acte van Afscheiding of Wederkeer* getekend, gevolgd door vele anderen, waarmee ze zich afscheidden van *De Gereformeerde Kerken in Nederland*.

Over de gerezen geschillen hield ds. De Wal op 14 september 1945 tijdens een gemeentevergadering een toespraak over de gewraakte synodebesluiten, waarmee hij het niet eens was. Hij wees de gemeenteleden er op dat, als zij het met de synodebesluiten eens waren, zij *mede*

*schuldig waren aan het feit dat hij, de predikant, zou worden afgezet “omdat hij niet anders dan zijn Zender gehoorzaam wil zijn. Gij zult het moeten zien, het zal mede in uw naam geschieden, **gij zult mede schuldig zijn aan dit onrecht, dat de naam des Heeren smaden zal**”.*